

Välikysymys köyhyydestä ja elinkustannuksien noususta

Eduskunnalle

Suomessa köyhyys on viime vuosina lisääntynyt ja syventynyt erityisesti Orpon hallituksen epäonnistuneen työllisyyspolitiikan sekä hallituksen tekemien mittavien sosiaaliturvaleikkauksien myötä. Köyhyys näkyy mm. asunnottomuuden, ylivelkaantumisen ja ruoka-avun tarpeen kasvuna sekä lapsiperheiden yleistyvänä pahoinvointina. Toimeentulon haasteet koskevat yhä laajemmin myös niitä työssäkäyviä ja pienyrittäjiä, jotka ovat aiemmin tulleet työllään toimeen.

Orpon hallituksen toimet ovat lisänneet köyhyyttä merkittävästi, eivätkä kaikki vaikutukset vielä näy vuoteen 2024 asti ulottuvissa tilastoissa. Tilastokeskuksen mukaan 958 000 henkilöä eli 17,3 prosenttia väestöstä oli vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. 8,9 prosenttia henkilöistä kuului vuonna 2025 kotitalouksiin, joilla oli vaikeuksia saada tulot riittämään pakollisiin menoihin. Osuus on kasvanut merkittävästi vuodesta 2023, jolloin se oli 7,5 prosenttia. Pienituloisia henkilöitä oli vuonna 2024 yhteensä 750 000 – jopa 51 000 enemmän kuin vuonna 2023.

Toimeentulovaikeudet lisääntyivät erityisesti yhden huoltajan lapsiperheissä asuvilla, joista jo 22,8 prosenttia oli toimeentulovaikeuksissa.

Yhä useampi lapsi kasvaa Suomessa köyhyydessä. Pienituloisissa perheissä asuvien lasten määrä kasvaa leikkauksien myötä arviolta 31 000:lla lapsella. Lapsiperheköyhyys näkyy esimerkiksi keskimääräistä heikompana osallisuutena, oppimistuloksina ja pahimmillaan ravinnon puutteena. Pienituloisten perheiden lapsista 19 prosenttia kokee, ettei saa riittävästi ruokaa kotona. Suomessa vahvistuu myös ilmiö, jonka tutkijat ovat nimenneet ruokaturvattomuudeksi eli esimerkiksi tilanteet, joissa vanhempi jättää syömättä, jotta lapsi saisi ruokaa. Lapsiperheköyhyyden kasvaessa myös ylisukupolvinen syrjäytyminen uhkaa lisääntyä, mikä voi heikentää pitkäaikaisesti yhteiskunnan sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.

Köyhyyskriisiä ovat syventäneet erityisesti hallituksen vuosina 2024–2025 tekemät leikkaukset työttömyysturvaan, yleiseen asumistukeen, toimeentulotukeen ja muuhun sosiaaliturvaan. Sosten

tuoreen arvion mukaan pienituloisten määrä tulee lisääntymään tulevina vuosina edelleen arviolta 26 000 henkilöllä, mikäli korjaavia toimia ei tehdä.

Työttömyys on noussut Suomessa 2000-luvun ennätystasolle ja myös EU-maiden korkeimmalle tasolle eli 10,5 prosenttiin. Hallituksen työllisyyspolitiikka on epäonnistunut katastrofaalisesti. Esimerkiksi työttömyysturvan, yleisen asumistuen ja toimeentulotuen suojaosien poistaminen on heikentänyt kannusteita osa-aikaisen tai lyhykestoisen työn vastaanottamiseen. Hallituksen toimet voimakkaasti kasvaneen nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseksi ovat olleet riittämättömiä. Tuoreen Nuorisobarometrin mukaan seitsemän kymmenestä nuoresta oli kokenut paineita työn saamisesta.

Asunnottomuus on kasvanut vuosina 2024–2025 yli 10 vuoden laskun jälkeen.

Sosiaaliturvaleikkaukset, kasvanut työttömyys sekä elinkustannusten nousu vaikeuttavat asumismenoista selviytymistä. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon alasajo pahentaa tilannetta entisestään ja pitkittää myös rakennusalan ahdinkoa. Etenkin yleisen asumistuen leikkauksien myötä asunnottomuusriskissä on uutena kohderyhmänä yhä enemmän myös työssäkäyviä ihmisiä.

Myös ylivelkaantuminen kasvaa Suomessa nopeasti. Ulosottovelallisten yhteismäärä ylitti vuonna 2025 ensimmäisen kerran 600 000:n velallisen rajan ja kasvua edellisvuodesta oli 3,7 prosenttia.

Hallitus on lisännyt sairastamisen kuluja korottamalla sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja sekä lääkekustannuksia. Ihmisten vaikeaa tilannetta syventävät myös leikkaukset palveluista ja järjestöiltä, jotka tarjoavat tukea syrjäytymisvaarassa oleville ja vahvistavat osallisuutta yhteiskunnassa.

Orpon hallitus on pyrkinyt systemaattisesti heikentämään työntekijöiden asemaa, minkä johdosta työelämän epävarmuus ja työssäkäyvien köyhyys uhkaavat lisääntyä. Esimerkiksi esitys perusteettomien määräaikaisten työsopimuksien sallimisesta voi vaikutusarvioiden perusteella pienentää työtulojen osuutta kansantuotteesta, kun palkansaajien neuvotteluasema työsuhteen ehdoista heikkenee. Esiitetty muutos uhkaa heikentää erityisesti naisten asemaa, kuten monet muutkin hallituksen työelämätoimista. Naisten lisäksi työelämäheikennykset kohdistuvat erityisesti niin sanottuihin duunarialoihin, joilla mm. paikallisen sopimisen laajentaminen ilman työntekijöiden oikeuksien vahvistamista uhkaa heikentää palkkoja.

Köyhyys on lisääntynyt Suomessa 2020-luvulla osin myös ulkoisista tekijöistä, kuten pandemiasta, Ukrainan sodasta ja energiakriisistä johtuen. Tällä hetkellä myös Trumpin aggressiivinen ulkopolitiikka uhkaa nostaa suomalaisten elinkustannuksia.

Elinkustannuksien nousu osuu erityisen rajusti niihin pienituloisiin, joihin myös hallituksen leikkaukset ovat kohdistuneet kohtuuttomalla painolla. Tässä tilanteessa hallituksen on varauduttava tukemaan erityisesti pienituloisia suomalaisia, ja tarkasteltava uudestaan talouspolitiikkansa linjaa. Energiakriisi on nostanut kotitalouksien elinkustannuksia merkittävästi ja vaikeuttanut erityisesti pienituloisten tilannetta. Tämä korostaa tarvetta vahvistaa energiajärjestelmän kestävyyttä ja vähentää hintavaihteluille altistavaa riippuvuutta fossiilisesta energiasta.

Heikon ilmastopolitiikan lisäksi myös hallituksen veropolitiikka on ollut epäonnistunutta ja epäoikeudenmukaista. Suurimmat veronalennukset on kohdistettu suurituloisille samalla kun monien tavallisten työntekijöiden verotus on jopa kiristynyt kuluvana vuonna. Ensi vuonna hallitus on käyttämässä yli 800 miljoonaa euroa tehostamaan yhteisöveronalennukseen.

Eriarvoisuuden ja köyhyyden kasvu Suomessa heikentää luottamusta, yhtenäisyyttä ja kokonaisturvallisuutta. Siksi kaikki suomalaiset tulisi pitää mukana hintojen ja elinkustannusten noustessa. Köyhyyden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy sekä koulutukseen panostaminen ovat myös järkevää talouspolitiikkaa, mikä edistää työllisyyttä ja auttaa sosiaali- ja terveystenosten kustannuksien hillinnässä.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Millaisia päätöksiä hallitus aikoo tulevassa kehysriihessään tehdä koskien pienituloisia, onko hallitus valmis tarkastelemaan uudelleen esimerkiksi tekemiään asumistuen ja työttömyysturvan suojaosien poistoa?

Onko hallitus sitoutunut Suomen kansalliseen tavoitteeseen vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää vuoteen 2030 mennessä 100 000:lla, joista vähintään kolmasosan tulisi olla lapsia, ja arvioiko se säännöllisesti tavoitteen toteumaa sekä tarvittavia keinoja sen saavuttamiseksi?

Miten hallitus arvioi osa-aikatyön kannustimien heikentämisen vaikuttaneen suomalaisten pienituloisten arkeen, kun heikennys yhdistyy hallituksen epäonnistuneeseen työllisyyspolitiikkaan?

Onko hallitus tehnyt kokonaisarviota toimeentulotukeen tekemiensä ja sosiaalipalveluihin suunnittelemiensa leikkausten vaikutuksista pienituloisiin henkilöihin ja perheisiin huomioiden sekä etuudet että palvelut?

Onko hallitus edelleen sitoutunut pitkäaikaisasunnottomuuden poistoon vuoteen 2027 mennessä ja tuleeko se tekemään uusia toimenpiteitä asunnottomuuden vähentämiseksi?

Millaisia toimia hallitus valmis tekemään ylivelkaantumisen vähentämiseksi ja ylivelkaantuneiden aseman helpottamiseksi?

Miten hallitus aikoo varmistaa, ettei se enää anna rakennusalan kriisin jatkua ja sitä kautta anna työttömyyden ja taantuman syventyä?

Millaisin toimin nuorisosetelin lisäksi hallitus aikoo vahvistaa nuorten työllistymismahdollisuuksia?

Onko hallitus valmis perumaan julkista taloutta noin 830 miljoonalla eurolla heikentävän yhteisöveron alennuksen ja käyttämään osan summasta tavallisten suomalaisten toimeentulon ja työllisyyden tukemiseen sekä toisaalta valtion velkaantumisen vähentämiseen?

Miten hallitus huomioi yksinhuoltajaperheiden erityisen korkean köyhyysriskin päätöksenteossaan?

Miten hallitus varmistaa, että jokaisella lapsella on riittävät edellytykset ravintoon, harrastuksiin ja koulunkäyntiin perheen tulotasosta riippumatta?

Miten hallitus arvioi sen perusteettomia määräaikaisuuksia lisäävän lakiesityksen sekä yleisesti hallituksen sosiaali- ja työllisyyspolitiikan vaikuttavan naisten asemaan työmarkkinoilla ja toimeentuloon?

Helsingissä 8.4.2026

Aino-Kaisa Pekonen [Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä]